

ממרוקו לישיבת פוניבז'

שיחה עם הגאון רבי יעקב פרץ שליט"א

לקראת הגליון המיוחד בו אנו עוסקים בהעברת המסורת של חיבת ארץ ישראל מדור לדור, זכינו לשבת לשיחה מרתקת עם הגאון רבי יעקב פרץ שליט"א - ראש ישיבה במדרש הספרדי להכשרת רבנים, רב בית הכנסת 'באר שבע' בירושלים, ומחבר סדרת הספרים 'אמת ליעקב', שזכו להסכמות נלהבות מגדולי ישראל. הגר"י פרץ כיהן במגוון משרות תורניות, תוך שהוא מכתת את רגליו עשרות בשנים להרבצת תורה, וזכה להעמיד תלמידים הרבה בארץ ובעולם.

גם כיום ממרום שנותיו ממשיך הרב למסור שיעורים תמידין כסדרן, ובזמן שבין שיעור לשיעור ניאות הרב לספר לנו לראשונה את סיפורו האישי, על מאבקו עם ראשי הסוכנות הציונית במחנה העולים בקזבלנקה, על שנותיו הראשונות בארץ ישראל כתלמיד בישיבת פוניבז', על התפילות במחיצת מרן החזון איש, ועל יחס המיוחד של יהודי מרוקו לארץ ישראל.

בשיחה השתתף גם נכדו - הרב משה חיים פרץ מהעיר העתיקה בירושלים, שסיפר לנו על חיבת ציון המיוחדת של סבו, שעוברת במשפחתם מדור לדור.

אני חששתי מהם, אבל בסופו של דבר המשכתי אתם לצרפת, ושם עברתי שבעה מדורי גיהנום. אני זוכר שפעם אחת בליל שבת, הם עשו סעודה דשנה לכל הנערים וגם אני ישבתי שם, ופתאום הם אמרו לי - "אתה לא תאכל כאן, צא החוצה". ואני הייתי נער צעיר, והם הוציאו אותי באמצע הלילה, וכולם ישבו לאכול, ואותי הם השאירו בחוץ בחושך בלי אוכל. אחר כך, אחד הנערים הבריה"ל לי קצת אוכל, כנראה אחת הנשים המרוקאיות שלחה לי את זה, וכך אכלתי סעודת ליל שבת לבד בחוץ ובחושך. כך במשך כל הזמן הייתה להם מטרה להציק לי, אבל אני רציתי את ארץ ישראל.

"אחרי תקופה שהיינו בצרפת, הגיעו לשם בערב אחד כמה מראשי הסוכנות. כל הנערים היו באולם גדול, שיחקו והשתוללו, והכו אחד את השני, ואני שכבתי באחת המיטות וקראתי 'מסילת ישרים'. אחד מראשי הסוכנות היה עם כיפה סרוגה, והוא ראה שאני לומד, אז הוא התחיל לדבר אתי בלימוד, וראה שאני יודע ללמוד גמרא, אז הוא אמר לי - "אתה עולה ישר לפוניבז'". וכך, אחרי שכולם נכנעו, וראו שהם לא מצליחים להשפיע עלי, נסעתי אתם באוניה מצרפת לארץ ישראל. אני זוכר איך שראיתי אורות מרחוק ושאלתי מה זה. אמרו לי "אתה לא יודע? זה ארץ ישראל". באותו רגע איבדתי את העשתונות.

"בישיבה היו בחורים שהיו מתווכחים איתי על ענייני ארץ ישראל, אבל דברתי עם ראש הישיבה הרב כהנמן, ויחסו לארץ ישראל היה משהו מיוחד. בזמן של הרב כהנמן, ביום העצמאות לא היו אומרים תחנון בישיבה, והיו תולים על בנין הישיבה את דגל המדינה.

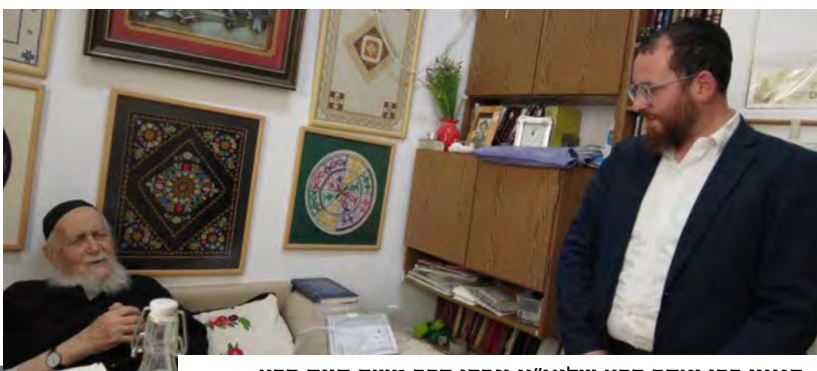
אני זוכר מאותה תקופה גם את רבי גרשון אדלשטיין.

תחילה מספר לנו הרב פרץ על עלייתו לארץ ושנותיו הראשונות בישיבת פוניבז', תוך שהוא מקיים בעצמו את מאמר חז"ל - "ארץ ישראל נקנית בייסורים".

"היחס של יהודי מרוקו לארץ ישראל היה נורא נורא, זה היה למעלה מכל מושג. בילדותי, כשאדם מארץ ישראל היה מגיע למרוקו, היו מתרחקים אליו כמו אל מלאך המתהלך עלי אדמות. כשהיו מביאים תפוז מארץ ישראל, היו שומרים עליו. חיבת הארץ הייתה משהו נורא. ולבוא לארץ, היה כאילו הגענו לעולם הבא.

למדתי במרוקו אצל המלמד רבי דוד דהאן. הייתי מקשה לו הרבה קושיות, עד שהוא אמר לי - "יותר לא תבוא לכאן, אני לא יכול לך, אתה צריך ללכת לישיבת פוניבז'". ואכן, כשהייתי סביב גיל בר-מצוה, החלטתי לעלות לארץ ישראל. אחי הקטן רצה גם הוא לעלות לארץ באותה תקופה, והוא רשם את עצמו לעליה של הציונים. אני אמרתי לאבי, שהיה ירא שמים צדיק וחכם, שלא כדאי שאחי הקטן יסע אתם, כי הם יורידו אותו מהתורה, ואכן אבי שמע לי, ורק אני נסעתי אתם.

הגענו למחנה גדול בקזבלנקה, שם היו הרבה עולים, נערים וזקנים בכל מכל כל, וכולם היו אוכלים מאכלות אסורות, והיו עובדים גם בשבתות. אבל אני הקפדתי על שני הדברים האלו. לא הסכמתי בשום אופן לעבוד בשבת, ואכלתי רק לחם עם ריבה. יום אחד באו ראשי הסוכנות ועמדו על בימה גבוהה, ודיברו את הפטפוטים שלהם. לפתע הם הכריזו את שמי וקראו לי לעלות לבמה. כשעליתי הם אמרו לי - "אתה לא תעלה לארץ". זה היה בגלל שלא אכלתי את המאכלים שלהם ולא עבדתי בשבת.

הגאון רבי יעקב פרץ שליט"א ונכדו הרב משה חיים פרץ

לא הכרתי אותו באופן אישי, אבל אני זוכר שכבר אז הוא בלט במידותיו הטובות, ובעדינות נפש מיוחדת. גם רבה של בני ברק הרב לנדא היה מתפלל בישיבה, והוא היה יושב בפינה ומתפלל ולומד בצעקות גדולות.

היתה תקופה שהייתי מתפלל ערבית באופן קבוע בביתו של החזון איש. היה שם ציבור גדול, ואני זוכר שהחזון איש היה קורא את קריאת שמע בקול וכולם היו בשקט. אני זוכר שהוא היה מאד נעים הליכות, והוא היה מתלבש באופן פשוט ביותר, עד שמי שהיה רואה אותו ברחוב היה יכול לחשוב שזהו העני שבכל ארץ ישראל. היה ניכר גם שהוא היה מאד שקול. פעם אחת שאלתי את החזון איש אם להמשיך ללמוד בישיבת פוניבז', והוא שתק לזמן ארוך ולא ענה לי. הייתי צעיר וחשבתי שהוא לא מתיחס אלי. אבל אחר כך הוא ענה לי, והבנתי שהוא שתק, כיון שהוא חשב ושקל את הדברים."

גם בארץ ישראל החיים לא היו קלים, והרב פרץ מספר לנו על הקושי והעניות שהיו מנת חלקו.

"מעט אחרי שהתחלתי ללמוד בפוניבז', ניגשה אלי אשה אחת - כנראה אחת העובדות, והתחילה לדבר איתי ביידיש. אמרתי לה שאני לא מבין יידיש, אז היא אמרה לי - "אתה לא יודע יידיש! אז אתה לא יהודי!..." גם השיעורים היו ביידיש, ובהתחלה חשבתי לעזוב בגלל זה את הישיבה, אבל בסוף הרב כהנמן שכנע אותי להשאר בישיבה. בכל התקופה שהייתי בישיבה, הייתי בעניות גדולה, והיו דברים שכל הבחורים יכלו להרשות לעצמם אבל לי לא היה כסף אפילו לקנות לעצמי עוגה. אפילו כשהתחנתני, החתונה לא היתה באולם, ולא היו מנות של אוכל, וספק אם היה שם מניין... היה לי כסף לקנות רק כמה עוגות שמרים, וזה מה שהאנשים אכלו. היה לי חבר שקראו לו מנחם רוט, והוא עשה לנו 'שבע ברכות' בבית שלו בבני ברק. אמרתי לו שאין לי כסף אפילו לנסיעה מהבית שלנו בהרצליה לבני ברק, אז הוא נתן לי

כסף לנסיעה באוטובוס לי ולאשתי. ב'שבע ברכות' השתתף גם הרב כהנמן, וכמו שנהוג אצל האשכנזים, בקשו ממני לדרוש. אחרי שהתחלתי לדבר, הם התחילו לשיר והפסיקו אותי, כי המנהג היה שהחתן מכין רק את ההתחלה של הדרשה, אבל הרב כהנמן אמר להם שיתנו לי להמשיך. דרשתי על המחלוקת של רבי ישמעאל ורבי שמעון אם צריך רק ללמוד תורה או גם להנהיג מנהג דרך ארץ, והכיוון של הדברים היה שצריך למצוא פרנסה. כשסיימתי לדבר, הרב כהנמן נעמד ודפק על השולחן, וצעק "אתה טועה! חייבים ללמוד בכלול!", ואחר כך הוא הכניס אותי לכולל פוניבז'."

אנחנו מבקשים מהרב פרץ לדבר קצת על מעלת ארץ ישראל.

"אני מתפלל למה אני צריך לדבר אתכם בעניין ארץ ישראל, וכי זה לא דבר פשוט?! יש הלכה, שאם הבעל רוצה לגור בירושלים והאשה רוצה לגור בבני ברק, הבעל יכול לגרש בלי לתת כתובה. אבל יש בעיה קשה בדורנו, אני גדלתי הרבה בין האשכנזים, למדתי בפוניבז' 12 שנים, ואני יודע שיש אצל האשכנזים נטיה חזקה לקיצוניות. או שאדם לא דתי בכלל, או שהוא נגד כל מה שקשור למדינה בצורה קשה ביותר. אצלי ברחוב קשקשו על הקירות 'עמלק' וכל מיני כינויים על המדינה וראשיה. אמרתי לתלמיד שלי שיטלפן לעירייה, וברוך ה' צבעו את זה.

דעתי היא, שאנחנו כבר בתהליכים של גאולה. אני לא יודע מתי יבוא המשיח, אבל הגאולה מגיעה בהדרגה אחר הדרגה. באיזה שפה אני מדבר אתכם? בלשון הקודש! כל אחד מאתנו הגיע ממדינה אחרת, ואשרינו שאנחנו יושבים בירושלים עיר הקודש, ומדברים בלשון הקודש. יש לי תרעומת גדולה על הקנאים שחולקים על כל מה שקורה כאן. זה הצורה של הגאולה, תסכים או לא תסכים, בורא עולם לא מתחשב בכם ולא מסתכל עליכם.

היו תלמידים שלי ב'מדרש הספרדי' שנסעו לחוץ לארץ בהסכמתי ללמד שם תורה, אבל אמרתי להם שהם צריכים גם ללמד תורה וגם להנחות את האנשים לבוא לארץ. צריך לדעת, שבכל הדורות יהודים היו עולים לארץ. ישנם בירושלים בני 'העדה המערבית', שהם יהודים שעלו לארץ ממרוקו. גם הגאון מוילנא אמר לתלמידיו לעלות לארץ, וגם רבי יהודה אלקלעי דיבר על זה. אני לא מבין למה אני צריך לדבר על ארץ ישראל, רבוננו של עולם, וכי זה לא מובן מאליו?"

אנחנו שואלים, איך מעבירים ילדים אהבת ארץ ישראל?

"זה כמו שתשאל איך מלמדים את הילדים 'אלף בי"ת'. אני יודע איזו מעלה יש לעם ישראל כמו ארץ ישראל. הרי ארץ ישראל זה יסוד היסודות של היהדות. זאת ארצנו! כשקוראים בתורה, רואים כל הזמן ארץ ישראל. יש חסרון גדול אצל הליטאים, שהם לא לומדים תנ"ך, זו בעיה קשה, ולכן חסרים להם יסודות ביהדות. במרוקו כולם למדו תנ"ך, והיו יודעים את הפסוקים בעל פה.

אני הייתי בחו"ל בכמה מקומות, ואני אומר לכם, שישראל היא מהמדינות המפותחות ביותר. יש פרנסה בשפע כהנה וכהנה. אם היו לי כוחות, הייתי הולך לחו"ל לכל מקום להביא לכאן את היהודים. אשריכם שאתם מתעסקים בדבר הזה. הדבר החשוב

כהשלמה לשיחה המיוחדת עם הגר"י פרץ שליט"א, שמענו גם על הזוית של נכדו הרב משה חיים פרץ, שמספר לנו איך סבו החדיד במשפחתם אהבת ארץ ישראל פשוטה וטבעית.

אני גר בהר ציון, סמוך לרובע היהודי בירושלים. הגעתי לרעיונות של 'קדושת ציון' עוד לפני שעלון 'קדושת ציון' יצא לאור, כיון שקיבלתי את זה מהבית. סבי הגיע ממרוקו לישיבת פוניבז', והערגה והתשווקה לארץ ישראל, היו אצלנו במשפחה דבר

טבעי ופשוט. לא היה צריך לפלפל ולהסביר את זה. תמיד סבא מדבר בכל מקום על ארץ ישראל. גם במקומות שלא כל כך מבינים מה הוא רוצה, הוא לא מתבייש בזה. כשיצא העלון של 'קדושת ציון' מאד התחברתי אליו, וזה היה אצלי דבר פשוט וטבעי. אני חושב שזה דבר שלא צריך להתבייש בו, וככל שהארגון ילך ויגדל, עוד ועוד אנשים יגלו את החיבור הטבעי שיש לכלל יהודי. בתורה שלנו, ירושלים ציון וארץ ישראל הם דברים מרכזיים, ולא צריך להתעלם מזה. אמנם בגלות קצת שכחנו מזה, ולפעמים עם המלחמה בחילוניות שפכנו את התינוק עם המים. אבל אנחנו צריכים לחזור לדבר המרכזי הזה, ובעז"ה זה ילך ויגדל, ולא יהיה "וכשלו איש באחיו" אלא כולם יאמרו "קומו ונעלה ציון".

ביותר הוא לבוא לארץ, וליישב את ארץ ישראל. אני אמרתי לקדוש ברוך הוא - רבון העולמים, אני לא מבקש שכר, רק דבר אחד אני מבקש, לגור בארץ ישראל. זה מה שמעניין אותי."

אנחנו מציינים שבעלוננו 'קדושת ציון' מדברים גם על הצורך לכוון מדינה שתתנהל על פי התורה.

"בענין הזה, אחד הדברים שבידינו לעשות, זה מה שעשו 'חבר הפעילים'. מעט אחרי שבאתי לארץ הגיעו לכאן שלוש מבנות משפחתי, שניים היו ב'מקוה ישראל', שזה מקום דתי ולא דתי... ועוד אחת היתה בחיפה. תחילה נסעתי לחיפה. ניגשתי למנהל ודיברתי איתו בתקיפות. אמרתי לו שבת דודתי נמצאת כאן, ואני דיברתי עם ההורים שלה ואני לוקח אותה איתי. הוא אמר לי "קח ולך". הכנסתי אותה למוסד 'בית אברהם' בפתח תקוה. אחר כך נסעתי ל'מקוה ישראל', ולקחתי משם את שתי קרובות משפחתי והכנסתי גם אותן לאותו מוסד בפתח תקוה. אחר כך שלושתן נישאו לתלמידי חכמים, וכל הילדים שלהם דתיים ויראי ה'. בסך הכל מה עשיתי, הוצאתי אותם ולקחתי אותם ל'בית יעקב', והיום יש להם בנים ונכדים שכולם יראי ה'. אם היה לי כוח גם היום הייתי פועל בזה הרבה, כי זה דבר גדול מאד, אבל היום, לצערי, אין לי כח לפעול."

לסיום, הרב עושה לנו 'מי שברך'!

"הי רצון שתצליחו במשימה החשובה ביותר שבעולם, להביא יהודים לארץ ישראל. ירבו כמותכם בישראל. יש אצלי העלונים של 'קדושת ציון'. אשריכם שאתם מתעסקים בדבר שעומד ברומו של עולם. אני מודה לקדוש ברוך הוא, שאתם הואלתם לקיים את המצוה הגדולה ביותר. אני מקנא בכם, שאתם מתעסקים בדבר העומד ברומו של עולם. אל תפחדו, ותגידו מה שאתם חושבים."